

کارنامه مجلس دهم را در آغاز سومین سال فعالیتش بررسی کردیم؛ اخبار مهم این کارنامه ارتباط چندانی به وظیفه قانونگذاری و نظارت پارلمان ندارد

خارج از دستور!

رخدادهای خبر ساز

مجلس دهم نیز مانند سایر ادوار گذشته فراز و نشیب‌های زیادی داشته است؛ اتفاقاتی تلخ و شیرین که هر یک به‌طور اختصاصی به نام بهارستان دهم سند خورده. مهم‌ترین نقاط عطف عملکرد پارلمان در دو سال گذشته را در ادامه می‌خوانید.

انتخابات هیات‌رئیس‌ه

مجلس دهم هشتم خرداد۹۵ به صورت رسمی آغاز به کار کرد. اگرچه فراکسیون امید خود را اکثریت مجلس می‌دانست و محمدرضا عارف به قصد رقابت با لاریجانی یا به بهارستان گذاشته بود، ولی ۱۷۳ رای لاریجانی در انتخابات هیات‌رئیس‌ه موقت پیام روشنی برای عارف داشت و بار دیگر مرد انصراف‌های اصلاح‌طلبان را به انصراف رساند تا لاریجانی با ۲۳۷ رای در مقابل ۱۱ رای کواکبیان، به کرسی ریاست برسد؛ ریاستی که در سال دوم با ۲۰۴ رای برای سال دهم به لاریجانی رسید. مسعود پزشکیان و علی مطهری نیز به ترتیب با ۱۵۷ و ۱۳۳ رای به‌عنوان نواب رئیس انتخاب شدند؛ آرایی که برای سال دوم مجلس به ۱۷۹ و ۱۶۳ رای رسیدند. با این وصف اصلاح‌طلبان از ۱۲ کرسی هیات‌رئیس‌ه در سال اول به چهار کرسی و در سال دوم تنها به دو کرسی‌پسنده کردند.

گزارش دیوان محاسبات

گزارش دیوان محاسبات درباره تفریغ بودجه ۹۵ که بهمن‌ماه سال گذشته قرائت شد، یکی از جنجال‌برانگیزترین گزارش‌های بازاری نظارتی مجلس در سال‌های گذشته بود؛ گزارشی که براساس آن کاشف به عمل آمد دولت ۸۰ درصد از تبصره‌ها و احکام بودجه را اجرا نکرده یا ناقص اجرا کرده و بسبب‌آری از منابع به خزانه واریز نشده است. در این رابطه، دولت در واکنشی شدیداللحن، دیوان محاسبات را به تشویش اذهان عمومی متهم کرد. نوبخت رئیس سازمان برنامه و بودجه نیز در انتقادی تند با بیان اینکه دیوان محاسبات، امروز یک مرجع مع‌بگیر و پرورنده‌ساز برای مدیران است، گفت این گزارش حیثیت دولت را بر باد داد.

ردشدن بیطرف

گذشته از رای چشمگیر مجلس به وزاریی چون رحمانی‌فصلی و صالحی امیری که مهره‌هایی نزدیک به رئیس مجلس شناخته می‌شوند، رای نیابردن حبیب‌ا... بیطرف را می‌توان مهم‌ترین نقطه عطف در پروسه رای اعتماد مجلس دهم به کابینه دوازدهم دانست. ناکامی بیطرف به‌عنوان اصلاح‌طلب‌ترین گزینه پیشنهادی رئیس‌جمهور، بیش از هر چیز انگشت اتهام را به سوی اعضای فراکسیون امید نشانه رفت و انتقادات زیادی را نسبت به عملکرد این فراکسیون و ریاست آن برانگیخت. اعضای این فراکسیون اما این موضوع را به‌نطق نامناسب بیطرف و تلاش ناکافی او نسبت دادند.

مهم‌ترین اقدامات

پایان یک دوره کاری در هر نهاد یا سازمانی، اعم از مجلس یا شوراهای اسلامی هنگامه ارائه دستاوردهای آن مجموعه است. بررسی این دستاوردها نشان می‌دهد اعضای آن مجموعه در چه سطحی از دغدغه اجتماعی قرار گرفته اند و برای حل مشکلات اصلی مردم چگونه تلاش کرده و چقدر موفق بوده‌اند.

استیضاح ۳ وزیر

بعد از حادثه نفتکش سانچی و سقوط هواپیمای ATR تهران-یاسوج و گسترش نارضایتی‌ها از عملکرد آخوندی و ربیعی تعداد زیادی از نمایندگان به صرافت افتادند تا این دورا به استیضاح بکشانند. همزمان با این تلاش‌ها طرح استیضاح محمود حجتی، وزیر جهاد کشاورزی نیز به‌صحن علنی رسید و این گونه شد که استیضاح سه وزیر به‌طور همزمان در دستور کار بهارستان قرار گرفت. نتیجه اما چیزی نبود که پیش‌بینی می‌شد. تصور عمومی در این خصوص آن بود که دست‌کم یکی از این سه نفر از راهیابی کاهش به‌پاستور باز بماند. مجلس اما همه را غافلگیر کرد و در اقدامی کم‌سابقه به ابقای هر سه وزیر رای داد.

FATF

پس از آنکه با تاکید عباس عراقچی مشخص شد اروپا برای ادامه مذاکرات برجام، اجرای کامل FATF را مطالبه کرده، دوباره اجرائی مقررات این مجموعه به صدر اخبار برگشت؛ ماجرابی که با امضای محرمانه علی طیب‌نیا در دولت قبل آغاز شده بود. حالا لایحه اصلاح قانون پولشویی و لایحه پیوستن به کنوانسیون پالرمو یا جرائم سازمان‌یافته فراملی در مجلس تصویب شده و دو لایحه مبارزه با تأمین مالی تروریسم و لایحه الحاق به کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم هم اکنون در دست بررسی است. کارشناسان و برخی نمایندگان مجلس معتقدند قبول و اجرای مقررات FATF باعث افزایش اثر تحریم‌های آمریکا علیه ایران خواهد شد.

تحقیق و تفحص از صندوق ذخیره فرهنگیان

تخلفات گسترده در صندوق ذخیره فرهنگیان، نمایندگان مجلس هشتم را بر آن داشت تا تحقیق و تفحص از این صندوق را کلید بزنند، تحقیق و تفحصی که اگرچه در مجلس نهم نیز مطرح شد، ولی در لایه‌لای سیستم اداری به سرانجام نرسید. به همین دلیل برخی از نمایندگان پارلمان دهم بار دیگر از همان روزهای آغازین مجلس، امضای تحقیق و تفحص از این صندوق را تقدیم هیات‌رئیس‌ه کردند. سرانجام پس از تلاش‌های بسیار، گزارش نهایی تحقیق و تفحص از این صندوق در ۱۹ فروردین ۹۷ در صحن علنی قرائت شد و به‌دلیل آنکه نماینده دولت، دفاعی درمورد این گزارش نداشت، با ۱۸۳ رای موافق و ۱۰ رای مخالف و چهار رای ممتنع نمایندگان با ارسال این گزارش به قوه قضائیه موافقت کردند.

خداوند رنگین‌کمان

نهم خرداد ۹۵ و در اولین روزهای گشایش مجلس دهم، اظهارات یک نماینده و خنده‌های علی لاریجانی سوزه رسانه‌های کشور شد. وقتی سکینه الماسی، نماینده مردم دیر، کنگان، جم و عسلویه، پشت تریبون رفت و سخنانش را با جمله «به نام خداوند رنگین‌کمان» شروع کرد و رئیس مجلس نتوانست جلوی خنده خود را بگیرد، اولین چیزی که به اذهان مخاطبان خطور کرد این بود که شائبه‌های پیرامونی مجلس دهم و نمایندگان گمنامش بیش از گذشته جدی و نزدیک به واقعیت خواهد بود. الماسی، نماینده اعتدال‌گرای مجلس و عضو حزب اعتدال و توسعه است. او کارشناس ارشد مددکاری اجتماعی و دانشجوی دوره دکتری جامعه‌شناسی است.

رد کلیات بودجه

پس از اعتراضات دی‌ماه ۹۶ و گسترش نارضایتی اقتصادی، برای اولین بار در تاریخ، کلیات بودجه در مجلس رد شد تا دولت نتیجه پافشاری بر رفتار اقتصادی خود را این بار در صحن مجلس ببیند. هرچند برخی این اقدام را پالس علی لاریجانی برای جدا کردن خود از ناکامی‌های اقتصادی دولت ارزیابی کردند، اما کارشناسان اقتصادی با صرف‌نظر از علل سیاسی، افزایش سرسام‌آور بودجه جاری و خرج و مخارج دولت، کاهش جدی بودجه عمرانی، عدم توجه به صادرات غیرنفتی، قطع یارانه ۳۰ میلیون نفر و ماجرای قیمت حامل‌های انرژی را مهم‌ترین دلایل این اتفاق دانستند.

د

یادداشت، اخبار و گزارش‌هایی از تازه‌های سیاست

سیاست ۳

در سالگرد دوسالگی مجلس دهم هستیم؛ مجلسی که از ابتدا گمان می‌شد به دلیل تغییر جدی نمایندگان و تعدیل شدن گرایش‌های سیاسی آنها، از دست رفتن اکثریت غالب و راهیابی نمایندگان کمتر شناخته‌شده به بهارستان، کم‌فروغ تر شده و بیش از گذشته به حاشیه سیاست در ایران کشانده شود. شاید نگاه کلی به مجلس همین برداشت را هم به افکار عمومی و حتی کارشناسان کشور القا کند، اما به جزئیات و بررسی تک‌تک وقایع که وارد می‌شوی، می‌بینی که خبرهایی هم بوده که این فضا را در مجلس قدری دگرگون کرده باشد؛ اتفاقاتی مانند حمله تروریستی به مجلس یا در دستورکار قرار گرفتن استیضاح همزمان سه وزیر.

در دوسالگی مجلس مرور وقایع و اهم اقدامات نمایندگان حاضر در خانه ملت، بررسی پروژه‌های مدنظر نمایندگان و البته عملکرد نمایندگان شاخص این دوره، می‌تواند بازگو‌کننده حقایقی باشد که در این ایام درخصوص مجلس و نمایندگانش گفته شده است. مرور خلاصه این موارد در ادامه از نظر می‌گذرد.

چهره‌های مجلس دهم

برخی از نمایندگان بهارستان دهم را به واسطه جایگاه، برخی را به واسطه پویایی و اثرگذاری و برخی را به واسطه حاشیه‌سازی‌شان می‌توان نمایندگان خبرساز و چهره مجلس دهم خواند.

علی لاریجانی پس از سال‌ها، امیرآبادی توانست رقیب کهنه کاری چون لاریجانی را شکست داده‌ووی را به‌عنوان نفر دوم قم به پارلمان دهم بفرستد. نفر دومی که خیلی‌ها او را جدی‌ترین متحد روحانی در بهارستان می‌دانند؛ متحدی که از زمان آغاز به کار روحانی همواره فرمان مجلس را به‌سمتی چرخاند که رئیس‌جمهور می‌خواست. لاریجانی البته چندصباحی است قدری کج‌دار و مریز با دولت تا کرده و تلاش دارد ضمن ادامه مسیر همیشگی جانب احتیاط را هم رعایت کند. ناکارآمدی دولت در حل چالش‌های اقتصادی و شکست برجام به‌عنوان پروژه مرکزی آن، او را در حمایت بی‌چون و چراز روحانی دچار تردید کرده است. ردبی سابقه کلیات بودجه ۹۷ و گزارش بی‌سابقه‌تر دیوان محاسبات، این گزاره را به خوبی ثابت می‌کند.

محمدرضا عارف سودای ریاست بهارستان برای نفر اول برگزیده مردم تهران خیلی زود رنگ باخت و از سوی هم‌جریانی‌هایش نسیه‌ای در مقابل نقد لاریجانی تعبیر شد. شکست در انتخابات هیات‌رئیس‌ه موقت چنان آمال عارف را به یاد داد که وی تاکنون ترجیح داده خود را دیگر در معرض انتخاب تصدی کرسی ریاست قرار ندهد. بعد از شکست در رقابت با لاریجانی، کم‌رنگی عیار عارف تا آنجا رسید که رسانه‌های اصلاح‌طلب توصیه کردند وی شیخ‌وخیت خود را حفظ کند و حتی برای رئیس‌کمسیون متبوعش یعنی آموزش نیزر کاندیداشود و به ریاست فراکسیون امیدببندد کند؛ ریاستی که تاکنون با انتقادات زیادی همراه بوده است.

علی مطهری علی مطهری که توانسته بود با نطق‌های آتشین و حاشیه‌ساز، از خبرسازان مجلس هشتم و به‌خصوص نهم شود، در انتخابات مجلس دهم به چهره‌ای محبوب برای اصلاح‌طلبان تبدیل شد. اگرچه همواره اظهارنظرهای فرهنگی‌اش به‌خصوص در مورد حجاب و انتقاد به ساپورت پوشان از طرف این جریان به‌عنوان خارهایی در کنار این محبوبیت تعریف شد. با این وصف مطهری در لیست ائتلاف فراگیر اصلاح‌طلبان تکرار شد. در انتخابات هیات‌رئیس‌ه بهارستان نیز مطهری توانست با ۱۳۳ رای نایب دوم همسر خواهرش یعنی علی لاریجانی شود؛ جایگاهی که در اجلاسیه دوم مجلس دهم با ۱۶۳ رای تثبیت شد.

سیدحسین نقوی حسینی نماینده حماسه‌سازان ۱۵ خرداد یعنی مردم‌ورامین است و نمایندگی مجلس هشتم و نهم را علاوه بر بهارستان دهم در کارنامه خود دارد. رتبه برتر کنکور بوده و به واسطه تجربیاتش مدافع فرهنگیان و رئیس فراکسیون شان است. نقوی حسینی کسوت سخنگویی کمسیون امنیت ملی و سیاست خارجی بهارستان نهم را در مجلس دهم نیز حفظ کرد و علاوه بر آن به‌عنوان سخنگوی فراکسیون نمایندگان ولایی (اصولگرایان) نیز برگزیده شد؛ نماینده‌ای که از هرگونه حاشیه به دور است. تا آنجا که اگرچه از ناظران اصلی جلسه غیرعلنی اخیر مجلس با تیم هسته‌ای بود، ولی حاضر به نقل محتوای آن جلسه نشد.

کاظم جلالی از دانش‌آموختگان دانشگاه امام صادق (ع) است. چهره بسیار نزدیک و بار غار علی لاریجانی که معتقد است برترین گزینه ریاست‌جمهوری ۱۴۰۰، لاریجانی است. جلالی اگرچه در ادوار ششم تا نهم مجلس توانسته بود رای مردم شاهرود را به خود جلب کند، ولی در انتخابات دهم از دیارش رایبی نداشت و به گفته فاطمه هاشمی، سهم حزب اعتدال و توسعه در لیست امید تهران شد. وی پس از ورود به بهارستان دهم علم استقلال از فراکسیون امید را بلند کرد و فراکسیون مستقلین مجلس را تأسیس کرد تا ریاست این فراکسیون را علاوه بر ریاست ۶ ساله بر مرکز پژوهش‌های مجلس در کارنامه خود ثبت کند.

حمیدرضا حاجی بابایی نماینده باسابقه همدان که حالا ریاست فراکسیون نمایندگان ولایی را هم به عهده دارد، در این دوره، پنجمین حضورش را در مجلس تجربه می‌کند و از مجلس پنجم به این سو، جز دوره نهم در همه ادوار حضور داشته است. جدی‌ترین کنش سیاسی حاجی بابایی در دوره فعلی راشاید بتوان کاندیداتوری اودر انتخابات ریاست‌جمهوری دوازدهم و اعتراض پرسروصدای او به نتیجه شمارش آراء در جمنادانست؛ اعتراضی که هرچند به واسطه آن به‌جمع پنج کاندیدای نهایی سازوکار انتخاباتی عده‌ای از اصولگرایان راه یافت، اما خیلی‌ها را نسبت به تقلب در آن مورد ساخت.

محمد دهقان از دوره هفتم تاکنون در مجلس حضور دارد. دهقان در مجلس قبل عضو هیات‌رئیس‌ه بهارستان بود و در مجلس دهم نیز توانست برای هیات‌رئیس‌ه موقت نظر نمایندگان را جلب کند، ولی در انتخابات هیات‌رئیس‌ه دائم از رقابت بازماند. وی به دلیل تخصص و تسلط بالا بر مباحث حقوقی و قوانین، از محله طراحان تعدادی از طرح‌های مهم مجلس بوده که طرح اعاده اموال نامشروع مسئولان یکی از آنهاست. دهقان در مجلس مخالف جدی پیوستن ایران به FATF و تصویب بی قیدو شرط لویح ذیل آن است. دهقان که به‌عنوان یکی از نمایندگان ضدفساد هم معروف شده، در دو سال گذشته پرونده کربست، طرح از کجا آورده‌ای، طرح اصلاح قانون تجارت و پرونده صندوق‌های ورشکسته را پیگیری کرده است.

محمود صادقی روحانی اصلاح‌طلبی که مدتی است لباس روحانیت را کنار گذاشته، از مسیر لیست امید، از تهران وارد مجلس شورای اسلامی شد. صادقی در دو سال گذشته آقای حاشیه مجلس بوده است. اظهارات تندوی نسبت به همه‌جا و همه کس یادآور عملکرد برخی نمایندگان مجلس ششم بوده، با این تفاوت که گاهی آنقدر بدون سند و مدرک سخن گفته که چند بار مجبور شده رسماً عذرخواهی کند. اظهارات بدون سند صادقی درخصوص ارتباط یکی از به‌دکاران بزرگ بانکی با آیت‌ا... مکام‌شیرازی و همچنین انتقادات بدون مدرک از رئیس قوه قضائیه مهم‌ترین عذرخواهی‌های رسمی صادقی بوده است.

بهروز نعمتی خیلی‌ها می‌گویند نعمتی با سفارش علی لاریجانی در لیست امید قرار گرفت، والا مگر ممکن است که نماینده اصولگرای مجلس نهم از اسدآباد همدان ناگهان از لیست اصلاح‌طلبان تهران سر درآورد؟ این تحلیل البته بعدها بیشتر رنگ واقعیت به خود گرفت، چرا که او در مجلس راه خود را از اصلاح‌طلبان جدا کرد و نه تنها به فراکسیون امید نپیوست، بلکه با تشکیل فراکسیون مستقلین، بخشی از آرای محمدرضا عارف را گرفت و به‌سید لاریجانی ریخت تا این اصولگرای سنتی بدون رقیب رئیس مجلس دهم بشود. نعمتی در انتخابات ۹۶ ستاد اصولگرایان حامی روحانی را راه‌اندازی کرد.

مصطفی کواکبیان «در فصل گیل‌اس، آفریننده طعم گیل‌اس، به آفریننده اصلی گیل‌اس پیوست» این طنازی مصطفی کواکبیان در مراسم تشییع پیکر مرحوم کیارستمی معروف‌ترین اظهارنظر او طی دو سال گذشته است و چالش‌های کلامی او با علی لاریجانی را مرتبه بعدی، جایی که علی لاریجانی لقب پرفسور کواکبیان را به این نماینده مجلس داد و بعدها چندین بار نیز آن را به کار برد. «لاریجانی در خیابان قدم بزند، کسی او را نمی‌شناسد» و «اصلاح‌طلبان در انتخابات نردبان روحانی شدند»، از مواضع کواکبیان در مجلس است. او همچنین منتقد ریاست دائمی عارف بر شورای سیاستگذاری اصلاح‌طلبان و مبدع طرح پارلمان اصلاحات است.

مجتبی ذوالنور نام ذوالنور در مجلس دهم برای اهالی رسانه بیش از هر چیز با رفع حصر گره خورده است؛ موضوعی که تا حد زیادی به دیدارهای اخیرش با مهدی کروبی باز می‌گردد. او البته از دوستان قدیمی کروبی است و در جریان حادث بعد از ۸۸ نیز یک بار به کمک او شتافته بود. عضو کمسیون امنیت ملی مجلس برخی ساسیون را «کاسب حصر» می‌داند و معتقد است این عده تلاش می‌کنند تا رفع حصر صورت نگیرد. ذوالنور البته درساره احمدی‌نژاد هم مواضع تند و تیزی دارد و او را یک ضدانقلاب تمام‌عیار می‌داند.

طرح اعاده اموال نامشروع مسئولان

از سال ۸۴، جمعی از نمایندگان مجلس هفتم طرحی با عنوان «از کجا آورده‌ای؟» را برای جلوگیری از ثروت‌اندوزی مسئولان پیگیری کردند و سرانجام در سال ۸۶ این طرح به تصویب رسید. اگرچه این طرح با سد شورای نگهبان مواجه شد و در نهایت با مصوبه عودت این شورا در سال ۹۴، با جرح و تعدیل‌های صورت گرفته در مجمع تشخیص مصلحت نظام از نگاه طراحان این طرح به صورت بی‌خاصیتی تغییر یافته و تصویب شد. با افشای خبر فیش‌های نجومی، محمد دهقان در اسفند ۹۶ این طرح را با عنوان «طرح اعاده اموال نامشروع مسئولان» با امضای ۱۶۶ نماینده مجلس شورای اسلامی که بعدها به بیش از ۱۸۰ امضا رسید، با قید دوفوریت به مجلس تقدیم کرد. در دوم خرداد، محمد دهقان از انتظارشان برای جلسه مشترک با قوه قضائیه خبر داده است.